

BUTLLETÍ FILOSOFIA 3/18

VALORS SOCIALS I CÍVICS

SUMARI BUTLLETÍ FILOSOFIA 3/18. Núm. 98 Març 2014

De Puig, Irene. **Valors socials i cívics a Primària**, p. 2; **Valors socials i cívics a Pensar amb els sentits**. Cicle Inicial, p. 4; **Valors socials i cívics a Filosofia de la naturalesa**. Cicle Mitjà, p. 7; **Valors socials i cívics a Filosofia del llenguatge**. Cicle Superior, p. 9; **Referències bibliogràfiques**, p. 11; **Informacions**, p.12

Valors socials i cívics

Educació Primària

El proper curs 2014-15 es posa en marxa la Lomce i es comença pels cursos d'Educació primària: primer, tercer i cinquè.

Aquesta llei implica que els pares poden escollir si els seus fills fan religió o educació en valors socials i cívics. Sense entrar en la consideració de la llei que ja hem fet en altres fòrums, volem ajudar els ensenyants en aquesta etapa i proveir-los d'eines que poden ajudar i molt a desenvolupar aquesta matèria, no tant en el sentit de donar continguts sinó, d'ajudar-los a la pràctica a desenvolupar valors, fent que esdevinguin uns infants i joves amb esperit crític, creatiu i també curós.

Hem de preparar l'alumnat per resoldre situacions mancades d'unes línies de conducta clares, situacions que, no obstant, requereixen una elecció i acceptar la responsabilitat de l'elecció que hem fet.

En l'àmbit de la moral, el mestre no es pot limitar a mostrar els valors predominants de la societat. L'ensenyant ha d'aconseguir comprometre l'alumnat en un procés que asseguri que aprenguin a pensar pel seu compte, que estiguin preparats per llegir les indicacions i els senyals dels interessos de l'altra gent en les situacions en què estan compromesos i que esdevinguin conscients de llurs pròpies necessitats emocionals.

El desplegament curricular vigent apunta vuit competències: comunicativa, artística, tractament de la informació, matemàtica, aprendre a aprendre, autonomia i iniciativa personal, interacció amb el món físic, i social i ciutadà.

La competència social i ciutadana es descriu com la capacitat per comprendre el món social en què es viu, afrontar i resoldre els conflictes en interacció amb els altres. I per tant és la més adient a tenir en compte en una educació social i cívica perquè es relaciona directament amb l'educació en valors, i proposa la reflexió i l'anàlisi crítica de conceptes, de situacions i de comportaments, personals i socials.

La competència social i ciutadana podem dir que és la vessant cívica o col·lectiva de l'ètica i ens ajudarà a "comprendre la realitat social en què es viu, cooperar, conviure i exercir la ciutadania democràtica en una societat plural, així com comprometre's a contribuir en la seva millora". (...) Està integrada per **coneixements, habilitats i actituds** que estimulen a participar, ajuden a utilitzar el judici moral per a triar i prendre decisions, i exerceixen activament i responsablement els drets i deures de la ciutadania. Entén la persona com un element actiu en la construcció de la societat democràtica, solidària i tolerant, i compromès a contribuir en la seva millora.

Educar en valors és educar per la vida, per què les persones siguin competents social i cívicament, capaces de mobilitzar coneixements, habilitats i actituds per governar la seva vida, persones amb criteri propi, però respectuoses amb els altres i amb l'entorn.

La societat actual exigeix el domini de certes competències personals, socials i comunitàries. L'educació en valors ha de generar les condicions per reflexionar-hi però principalment per practicar-les.

Una ciutadania cohesionada - activa i justa-, exigeix pràctiques educatives carregades de valors, com ara la responsabilitat, l'esforç, la constància i el diàleg en la presa de decisions, personals, socials i comunitàries. L'actual enfocament educatiu, basat en les vuit competències esmentades, destaca en aquest sentit les d'aprendre a aprendre, autonomia i iniciativa personal i aprendre a ser bon ciutadà.

Hem organitzat, doncs, els programes de Filosofia 3/18 que corresponen a l'educació primària, tenint en compte aquests tres components: coneixements, habilitats i actituds, no de manera tancada i fixa, ans, al contrari, de manera oberta i sempre sotmesa a revisió i crítica.

A les pàgines següents despleguem els continguts i les habilitats que trobem dins dels programes de Filosofia 3/18 de primària i quan a les actituds, es practiquen en l'àmbit metodològic a través del treball amb el diàleg i convertint l'aula en una comunitat de recerca.

Els blocs que ofereix la Lomce s'estructuren en tres grans camps, que respectarem, perquè són suficientment amplis:

BLOC1: LA IDENTITAT LA DIGNITAT DE LA PERSONA

BLOC2: LA COMPREENSIÓ I EL RESPECTE EN LES RELACIONS INTERPERSONALS

BLOC3: LA CONVIVÈNCIA I ELS VALORS SOCIALS

Valors socials i cívics a Pensar amb els sentits. Cicle Inicial

BLOC1: LA IDENTITAT I LA DIGNITAT DE LA PERSONA

AUTOCONEIXEMENT	Habilitat	Pàgina
Presentació	Autoobservació	63
Jugar a si jo fos	Autoconeixement	64
Què fa que tu siguis tu?	Autoconeixement	66
Qui sóc jo?	Autoconeixement	67
Perquè em dic com em dic?	Autoconeixement	68
Com sóc jo?	Autoconeixement	68
De què en sé molt?	Autoconeixement	70
De què tens cura, tu?	Autoconeixement	95
Tenir un do	Descriure	112
Dir-se a si mateix	Diferències	120
Els secrets Sobre els secrets Amb qui puc compartir els secrets? Fer distincions	Raonar Selecció de possibilitats Distingir	133
Interessat Sinònims Coses interessants	Conceptualització Classificació. Seriació	147
Els sentiments Mots que es refereixen a sentiments T'has sentit alguna vegada com el Pèbili? Quines coses et fan estar trist o alegre?	Clarificar. Exemplificar Autoconeixement	162-164
Preferències Preferències i comportament Preferències i conducta Comparacions i preferències	Autoconeixement Probabilitat Comparacions	176
A tu quin color et provoca... Preferències de colors	Relacionar Donar raons	187
Autoestima Cercle Hàbits	Dibuixar Distingir	213-214
Coses que fem de pressa i coses que fem a poc a poc De pressa i bé mai s'avingué	Reflexionar Donar raons	250
A tu què et fa somriure?	Semblances i diferències	274
Raons per plorar	Donar raons	277
Sobre riure	Donar raons	281
Inesperadament Què vol dir inesperadament? Quan et passen coses inesperadament? Què és el contrari de inesperadament?	Conceptualitzar Respondre Antònims	308
Seguretat. Estar segur	Justificar	310

BLOC2: LA COMPRENSIÓ I EL RESPECTE A LES RELACIONS INTERPERSONALS

REGLES PEL DIÀLEG

Regla 1	FER PREGUNTES Preguntar Pensar amb preguntes Fer preguntes Bones preguntes	Improvisar Posar exemples Preguntar i narrar Destriar	103-106
Regla 2	PENSA EL QUE VOLS DIR ABANS DE DEMANAR LA PARAULA Primer pensar, després parlar Buscar un lema	Reflexionar. Sintetitzar	113
Regla 3	3. QUAN VULGUIS INTERVENIR, DEMANA LA PARAULA Diferents maneres de demanar la paraula Esperant el torn Jo què en penso	Explorar Distingir Autoconeixement	115-116
Regla 4	NO PARLIS MENTRE PARLA UNA ALTRA PERSONA Parlar alhora	Inventar	116-117
Regla 5	ESCOLTA ELS TEUS COMPANYS AMB ATENCIÓ Repetir la darrera frase Saber escoltar Quan cal escoltar	Atenció Reflexionar Dibuixar	117-118
Regla 6	PARLA CLAR I ALT PERQUÈ ET PUGUIN ENTENDRE Parlar de formes diferents	Improvisar i experimentar	157
Regla 7	TRACTA BÉ ELS NENS I NENES Tractar una persona com a persona	Distingir. Donar raons	219-220
Donar ordres A casa i a l'escola. Qui dóna ordres? Com són les ordres? Sentit de les ordres?		Fer connexions. Relacionar Inventar. Improvisar Donar raons	283-284

BLOC3: LA CONVIVÈNCIA I ELS VALORS SOCIALS

Continguts	Habilitats	Pàgines
Mirar pel forat del pany	El tot i les parts	126
Tenir secrets	Conceptualització	133
L'amistat Un amic és... Donar als amics	Donar raons Reconèixer	137-139
Interessat Mots precisos Sinònims Coses interessants	Conceptualització Sinonímia Decidir	147-148
La generositat Què són els regals Els regals que reps Reciprocitat	Conceptualització Respondre Donar raons	149
Determinisme i indeterminisme		168
Els costums Què són els costums Tradicions o costums	Selecció de possibilitats. Exemplificar. Explicar	170-171
Conducta ètica Correcció o incorrecció dels actes	Donar raons	171-172
Discriminació Llengua destructiva Llengua constructiva Paraules i paraulotes	Identificar Identificar Reflexionar	220-22
Expressions xenòfobes Què pensem Què podríem pensar? Tots podem ser millors?	Raonar Diferències Reflexionar	222
La paraula oportuna	Conceptualitzar	273
Les cerimònies Cerimònia i ritual	Esbrinar	286
Els rituals Rituals d'aula	Selecció de possibilitats. Imaginar	290
El bé i el mal La paraula bo El mal	Definir Preparar un exercici	292
Les culpes Innocència i culpabilitat Veure la diferencia entre innocència i culpabilitat	Fer distincions Diferències	313
La felicitat Ser feliç lligat a l'autoconcepte Què et fa feliç i per què? Content i feliç	Exemplificar Donar raons Argumentar	315

Valors socials i cívics a Filosofia de la naturalesa. Cicle Mitjà

BLOC1: LA IDENTITAT I LA DIGNITAT DE LA PERSONA

Continguts	Habilitats
Admirar	Cap. 5, ep.1, id.2 Donar raons
Fer mal als animals Matar animals	5.2.3 Donar raons; 7.3.9 Donar raons; 3.3.4 Donar raons; 4.2.4 Bones raons; 7.3.8-9 Donar raons; 7.4.5 Donar raons
Canvi	Canviar el món 5.1.23 Comprensió; 6.4.8 Donar raons; 6.4.10 Diferències; 9.1.4 Completar
Creure	9.2.11 Donar raons
Decidir	10. 1. 10 Triar
Desig	5. 1. 1 Completar; 9. 2. 16 Diferències
Dir el que pensem	9.3.9 Donar raons
Donar raons	1.1.26 Donar raons; 1.1.27 Completar; 1.1.28-30 Donar raons; 9.2.10 Donar raons
Dret a viure	7.4.5 Donar raons
Emocions	8.1.5 Argumentar
Esperar	4.3.8 Diferències; 4.3.9 Donar raons
Excusa	6.1.19 Donar raons
Humans-animals	4.2.12 Improvisar; 6. 1.3, 4, i 8 Donar raons; 6.1.3; 6.1.4; 6.1.6; 6.1.8 Donar raons; 8.1.12 Completar;
Importància	6. 4. 8; 9.1.6 Raons;
Intenció	3.1.18 Argumentar; 6.1.12 Mímica; 6.1.15 Considerar; 7.1.3-5 Inferir
Noms	1.1.18 Escriure
Propòsit	1.2.1-2 Donar raons
Ser el primer	8.3.5 Donar raons
Orgull	1.1.34 Donar raons

BLOC2: LA COMPRENSIÓ I EL RESPECTE EN LES RELACIONS INTERPERSONALS

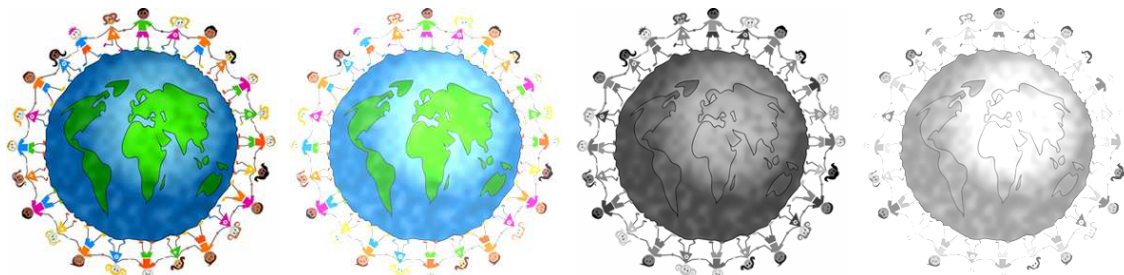
Continguts	Habilitats
Burla	3.4.4 Donar raons
Compartir	6.2.1 Interpretar
Confiar	5.1.29 Donar raons; 9.2.12 Donar raons
Disputa	8.1.10 Donar raons
Esperar	4.3.8 Esperar
Família	4.2.6-7 Donar raons
Fer torns	4.2.2 Donar raons; 6.1.9 Justificar
Ordre	4.1.16 Interpretar; 8.1.1 Donar raons
Poder	8.1.12 Donar raons
Posar-se al lloc de l'altre	6.1.8 Donar raons; 6.1.11 Semblances i diferències
Relacions familiars	8.2.5 Identificar; 10.1.5 Exemplificar; 10.1.6 Reconèixer relacions
Renyar	5.1.14 Donar raons
Ser igual i diferent	4.2.6-7 Donar raons
Sis plau	4.1.17 Completar
Veïns	1.1.20 Donar raons

BLOC3: LA CONVIVÈNCIA I ELS VALORS SOCIALS

Continguts	Habilitats
Aconsellar	4.1.12 Donar raons
Bé, bo	2.1.19 Completar ; 9.2.13, Raonament; Bo: 2.1.19 Conceptualització; 5.1.31 Relacionar; 7.3.15 Classificar
Bona persona	7.3.16 Raonar
Contaminació	7.4.6 Donar raons
Correcte	9.2.13 Donar raons
Dolent	4.1.6 Conceptualitzar; 4.1.12 Analitzar; 7.3.15 Classificar; 7.3.17 Donar raons
Fer bé les coses	2.1.11 Donar raons
Fer res de mal	1.1.11-12 Donar raons
Fer torns	4.2.2 Donar raons
Guerra	4.2.13 Donar raons
Just	2.1.16 Donar raons; 4.1.6 Conceptualitzar; 4.2.2 Donar raons
Llibertat	9.2.2 Conceptualitzar
Mal	1.1.13 Conceptualitzar
Matar	7.3.8 Donar raons
Tenir cura	3.2.13 Recollir informació
Tenir dret	8.1.12 Omplir espais
Tenir tacte	2.4.12 Donar raons

Valors socials i cívics a Filosofia del llenguatge. Cicle Superior

BLOC1: LA IDENTITAT I LA DIGNITAT DE LA PERSONA

Continguts	Habilitats
Animals i persones	Cap. 8, ep.1, id.3 Donar raons
Créixer	1.1.7 Donar raons
El teu cos	1.5.8 Donar raons
Evitar	3.3.1- 2 Donar raons
Excuses i raons	4.3.1-2, 4.3.4 Donar raons
Identitat	Noms: 1.1.2 Donar raons; 10.3.1 Donar raons
Intenció	8.3.5 Donat raons
No fer	9.2.3 Donar raons
Parts de tu	1.5.4 Donar raons
Persona	6.1.10 i 10.1.13 Donar raons
Preferències	8.1.2 Raonar analògicament
Què et fa a tu	1.5.6 Donar raons
Sentiments	3.1.9 Donar raons; 8.2.15 Raonar analògicament
Tractar una persona com a persona	2.2.1 Donar raons
Tenir germans	3.4.1 Donar raons
Voler	4.1.7 Conceptualitzar; No voler 3.1.1 Donar raons

BLOC2: LA COMPRENSIÓ I EL RESPECTE A LES RELACIONS INTERPERSONALS

Continguts	Habilitats
Afalagar	9.1.10 Donar raons
Amistat	1.4.2 Donar raonar
Compartir	2.4.2 Aclarir; 11.0.3 Donar raons
Confiar	2.4.3 Diferenciar; 2.4.4 Completar
Empatia	1.5.1 Identificar
Estrany, conegut	2.3.5 Conceptualització
Família	3.4.3 Relacions; 8.2.7 Raonar
Prometre	9.2.4-5 Donar raons
Regles	7.1.2-3 Conceptualitzar; 7.1.4 Donar raons; 7.1.7 Donar raons; 7.3.1 i 7.3.3 Donar raons
Regles i principis	7.3.4 Donar raons
Soledat	4.1.6 Donar raons
Tractar els altres	7.2.5 Donar raons

BLOC3: LA CONVIVÈNCIA I ELS VALORS SOCIALS

Continguts	Habilitats
Ajudar	3.2.2 Donar raons
Bé, estar bé	2.3.1 Connectar
Dolent	3.2.3 Donar raons
Dret	2.4.1 (2) Diferències
Estar en paus	3.2.4 Donar raons
Fingir	4.1.4 Donar raons; Simular 9.2.1
Just	2.4.1 (1) Conceptualització
Llibertat	7.1.5-6 Donar raons; Lliures 7.1.8 Donar raons
Raonar analògicament en ètica	8.2.15 Raonament analògic
Secrets	1.4.1 Joc; 4.4.1 Donar raons

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES SOBRE VALORS I FILOSOFIA 3/18

Llibres

- de Puig I. *Fer filosofia a l'escola* Ed. Eumo, Vic, 2012. La segona part del llibre està dedicada a "Filosofia i educació" i en set apartats mostra quins són els valors en ús quan es treballa en aquest projecte.
- Garcia Moriyón, F. (Coord.) (): *Desarrollo moral y educación moral*, Madrid, De la Torre, 1996. Recull les ponències sobre educació moral elaborades per persones properes al projecte.
- Garcia Moriyón, F.: *Crecimiento moral*, México, Progreso Editorial, 2009.
- Lipman M. *Filosofia a l'escola* Ed. Eumo, Vic, 1992A l'apartat III del llibre fundacional hi ha dos apartats que tracten la formació ètica i moral:
 - 9. ¿Podem separar l'educació moral de la recerca filosòfica? Pàgs. 209- 246
 - 10. Temes filosòfics en la recerca ètica per nens. Pàgs. 253- 271
- Lipman, M. Sharp, A.M. *Elisa i Recerca ètica* Programa d'educació ètica del Currículum Filosofia 3/18. 1992 ed. catalana.
- Santiago, G. *El desafío de los valores. Una propuesta desde la Filosofía con Niños*. Noveduc Libros, Buenos Aires 2007. Gustavo Santiago es professor de filosofia a la UBA.
- SHARP, A.M. y SPLITTER, L.J., *La otra educación*. Ed. Manantial, Buenos Aires, 1995. Especialment els capítols 6 i 7: Desarrollo personal e indagación ética, Indagación ética en la clase.

Butlletins sobre ètica

- **Butlletí Filosofia 6/18. Número 7. Agost 1991**, Ètica i educació. pàg. 10.
- **Butlletí Filosofia 3/18. Número 45-46. Març-Abril 2001**,
Gómez, M.: Contribucions de Matthew Lipman a l'Educació en valors. pàg.3-17
- **Butlletí Filosofia 3/18. Número 51-52. Octubre-Novembre 2002**,
de Puig, Irene: Els valors del diàleg. pàg 5-9.
- **Butlletí Filosofia 3/18. Número 57. Febrer 2004, Ètica i Cinema**
de Puig, Irene: Elisa: Narrativa i Ètica. pàg. 2.
de Puig, Irene: Cinema i Ètica. pàg 5-8.
de Puig, Irene: Ètica aplicada. pàg 9-11.
- **Butlletí Filosofia 3/18. Número 60. Novembre-desembre 2004 Elisa**
de Puig, Irene: Ètica i Filosofia 3/18. pàg 2-4.
de Puig, Irene: Models d'Educació Ètica. Elisa, un vell nou programa. pàg 5-7.
de Puig, Irene: Tres aspectes clau de l'Educació Ètica. pàg 8-9.
de Puig, Irene: De Lisa a Elisa. De Recerca Ètica a Ètica i Convivència. pàg 10.

Articles

- de Puig I. La coherència lògica como lección ética. Revista Cuadernos de Pedagogia nº 205, any 1992

A la Web del GrupIREF:

de Puig I. *Educació en valors* www.grupiref.org, L'article del mes, Gener, 2014

Bibliografia

- Briceño M., Carmona M., Trequattrini I. , Valera G. *El fomento de los valores responsabilidad y solidaridad desde la Filosofía para niños y niñas*. Revista de Artes y Humanidades UNICA 2011 vol. 12 núm.2
- García Moriyón F. *Filosofía para niños, un modelo de educación moral* Centro de Filosofía para niños. A la xarxa
- Asociación Centro de Filosofía para Niños Comunidad Valenciana "Filosofía para niños": un proyecto educativo para educar en valores de una manera crítica. A la xarxa.

FORMACIÓ 2014-2015

Aquí teniu la oferta d'activitats que podeu demanar-nos per les escoles d'estiu i pel curs vinent.

CURSOS DE FORMACIÓ INICIAL EN EL PROJECTE FILOSOFIA 3/18

CURSOS D'APROFUNDIMENT EN EL PROJECTE FILOSOFIA 3/18

ASSESSORAMENTS I SEGUIMENTS DEL PROJECTE FILOSOFIA 3/18

PRESENTACIONS DEL PROJECTE FILOSOFIA 3/18

CURSOS I TALLERS PENSEM-HI!

CURS DE RAONAMENT LÒGIC I HABILITATS DE PENSAMENT

CURS ESCOLTAR, PARLAR, LLEGIR I ESCRIURE

CURS / TALLER DE CONTES

CURS / TALLER DE PENSAR ELS DRETS

CURS / TALLER CINEMA PER PENSAR

CURS / TALLER D'ART

MÉS INFORMACIÓ:

<http://www.grupiref.org/documents/CURSOS-i-ACTIVITATS.pdf>

PER A TOTES LES ACTIVITATS consultar preus i condicions de pagament a: grupiref@grupiref.org o al 93 217 97 61 (de dilluns a divendres de 10 a 14)

BUTLLETÍ 99: Cinema i Valors per primària

Completarà la proposta del present butlletí
i perfilarà un possible programa per a la primària.
Estigueu al cas!!!!